

Õðïóôþñéïc ôçò Åëëçíéêþò Åëþóóáò óôï FreeBSD

Íéêüëáïò Êüêéáëçò

nickkokkalis@yahoo.co.uk

\$FreeBSD: doc/el_GR.ISO8859-7/articles/greek-language-support/article.sgml,v
1.10 2010/03/25 11:01:26 manolis Exp \$

ÐíåõìáôééÜ Åéêáéþíáôá © 2006, 2007, 2008 Íéêüëáïò Êüêéáëçò

Ôi FreeBSD åßíáé Ýía êáoi ÷ õñùìÝíi àìðïñééü óýìâiïi ôiô FreeBSD Foundation.

ÐïëëÝò áðü ôeo ëÝâæò þ öñÜôáæò ié iðïßâò ÷ ñçóéiïðiïýíôáé áðü ôiô ëáôáôéâôáôÝò þ öiôò ðùéçôÝò ôiô ãéá íá åéâéñþíïi ôá ðñiúüíôá ôiô ìâùñïýíôáé àìðïñééÜ óýìâiïi. ¼ðiô áðôÝò
åìðäíßæïíôáé óå áðôü ôi êâßiâïi êáé åéá üôåò áðü áðôÝò ãíùñþæâé ç liÜää ÁíÜðôöïçò ôiô FreeBSD üôé
åßíáé ðéèáíüí íá åßíáé àìðïñééÜ óýìâiïi, èá åâßôå Ýia áðü ôá óýìâiïi: “™” þ “®”.

Áðôü ôi êâßiâïi åßíáé ïäçäßåò åéá ôeo ñðèìßôåéò ðiô ÷ ñâéÜæïíôáé, þóôå íá ìðiñïýíå íá åéâáÜóïòå êáé íá
âñÜðiðiå ÅëëçíéêÜ óôi FreeBSD, ôüöi óå êâðÜðôåóç ëiñóüëåò üöi êáé ÷ ñçóéiïðiéþíôåò ôi âñáöéêü
ðâñéâÜëëíi Xorg.

1 Åéóáãùäþ

Ç ñýèïéóç ôçò õðïóôþñéïc ôiô FreeBSD åéá ôçí Åëëçíéêþ ãëþóáå åßíáé áñêâðÜ åýéïeç, óå êÜëå åðßðåää. Ìå
ó÷ åðééÜ éßâåò ñðèìßôåéò, iðiñâß íá âñÜðâé êáé íá åéâáÜóåé êáíâßò óùôðÜ ÅëëçíéêÜ iå ôçí åðßðçïc êùâééiðiïßçóç
ISO/IEC 8859-7, ôüöi óå êâðÜðôåóç ëiñóüëåò üöi êáé iÝóá áðü ôi âñáöéêü ðâñéâÜëëíi Xorg. Áí êáé ié ñðèìßôåéò
ðiô åöiñïýí åðiêëåéôôééÜ óôi FreeBSD åßíáé áðôÝò ôçò ëiñóüëåò, åäþ èá åíáöâñëiýí êáé áðôÝò ðiô åöiñïýí êáé óå
Xorg åéëÜ êáé ôeo åðéíÝñïðô åðáññïäÝò.

Åöiy åéâáÜóåå áðôü ôi Üñèñi èá iÝñâôå:

- Ðiô èá âñâßôå åëëçíéêÝò åñâñâðiôåññÝò, ôüöi åéá ôçí ëiñóüëå ôiô FreeBSD üöi êáé åéá Xorg.
- Ðþò íá iñßôåå ìéá áíðéóôïé ÷ þá ðëçéôñïëiâßiô (“keymap”) óå êâðÜðôåóç ëiñóüëåò, ç iðiñâß íá åðéôñÝðåé ôçí
åéóáãùäþ Åëëçíéïý êâéiÝñiô, iå ôçí êùâééiðiïßçóç ISO/IEC 8859-7.
- Ðþò íá iñßôåå üöé ç ðñiêâëiñéóíÝíç åñâñâðiôåññÜ óå êâðÜðôåóç ëiñóüëåò èá åßíáé êÜðiéá ðiô Ý ÷ åé Åëëçíéïýò
÷ áñâðôþñåò.
- Ðþò íá iñßôåå ìéá áíðéóôïé ÷ þá ðëçéôñïëiâßiô (“keymap”) óå êâðÜðôåóç åñâðééþí, ç iðiñâß íá åðéôñÝðåé ôçí
åéóáãùäþ Åëëçíéïý êâéiÝñiô, iå ôçí êùâééiðiïßçóç ISO/IEC 8859-7.

- Ðþò íá óðÓÞáðó ãñáñíàðíðáéñ Ýð æá ðí ãñáðééú ðáññéáÜëeíí ðíð FreeBSD, íé iðñßåð èá Ý÷iðí ððñóðÞñéíç ðüññí ãæá UTF-8 úññí èáé ISO/IEC 8859-7 ÅðéçíééÜ.

2 Ñõèìßóåéò ãéá ÅëëçíéêÜ óôcí êïíóüëá ôïõ FreeBSD

Óðcrí eittróða í eftirfarandi hefðum við óðcrí eittróða á meðan óðcrí eittróða eru ófálagt.

- Ñõèlßóáéð áæá óçí ðñiiêæíñéðí Ýíç ãñáìláðíøáéñÜ óçð ëíñóüëáð êáé iéá áíðééðíé : ßá ðëçêðñíëíäßíð íå ððíóðÞñéíç áæá ÅëëçíéêÜ.
 - Ñõèlßóáéð Ýðóé þþóâ ôi ðåñéâÜëëíi ôið êåéýöið ïá õððíóðçñßæåé óçí ÅëëçíéêÞ ãëþóáá.

2.1 Åëëçíéêþ ãñáìíáöiöåéñÜ êáé áíöéóöié : ßá ðëçëöñïíäßíö ãéá ôçí êííóüéá

Ãéá íá ïðiñÝöiñlå íá äéâáÜöiñlå ãéé íá ãñÜøiñlå ÅëeçíéêÜ iå ôçí êuäéêiðiñbcóç ISO/IEC 8859-7 ôôçí êiñóüëá ôiñ FreeBSD ÷ ñåéâæùìáóôå ôiñðeÜ ÷ éoôiñ áyí ãñ ÷ åßá: iéá ãñâiñlåôiñlåéñÜ ãéé iéá áíôéôôiñé ÷ ßá ðëçêôñiñtäññiñ.

```
# cd /usr/share/syscons/fonts  
# fetch 'http://people.freebsd.org/~keramida/files/grfixed-8x16.fnt'  
# cd /usr/share/syscons/keymaps  
# fetch 'http://people.freebsd.org/~keramida/files/keramida.el-iso.kbd'
```

2.2 Åíåñäïðïßçóç ôçò ÅëëçíéêÞò õðïóôÞñéïçò óôçí êííóüëá

Áéá íá ïñbóïòíå ùò ðññéâèñéóí Ýíç áññáìáööóåéñ Ü êáé áíöéööíé ÷ßá ðëçéññéïäßíö áôô Ýò ðïõ êáôåå Üóáìå, áñéåß íá ãÜëïòíå óöí áñ ÷åßí /etc/rc.conf ôéò ðáññáé Üòù ññòèßóåéò:

```
font8x16="grfixed-8x16"  
keymap="keramida.el-iso"
```

lå áoo Ýò ôeo ñoëeßöåeo, öi óyoôciÜ iað eá ÷ñçóeiiðieåb öa áñ ÷åßá ðiø iüeéo êåôååÜóaiå áðü ôci åðuiåíc öiñÜ ðiø eá iâééPöåé. Óoi FreeBSD åå ÷ñåéÜæåðåé iuiùo ía êÜñiøiå åðåiåéêßíçóç æäea ieá ÓÝoiieá ieñiP aeäåP. Iðiñiÿiå áðeÜ ía ôñÝñiøiå óa ieá eeñouéa ôeo áðiøeÝò:

```
% vidcontrol -f 8x16 grfixed-8x16 < /dev/ttvy0  
% kbdcontrol -l keramida.el-iso < /dev/ttvy0
```

ÁôôÝò ié áíööÝò èá öiñôþóïí ôç óôéäìP ôç íÝá ãñâíàöôåéñÜ êiíöüëáò, êáé ôç íÝá áíôéóöié÷ßá ðëcêöñíëäíßíö.

2.3 Ñõèìßóåéò ãéá òï êÝëööïò ÷ñþóôç

Ìå òéò ñõèìßóåéò ðiõ Ý÷iõiå êÜíåé ùò ôþñá äáí Ý÷åé åíâññïðiéçèåß ðëþñùò ç ÅëëçíéêP õðiøôPñéïç. ÈÜèå ðñüäññïà ðiõ ññÝ÷åé òóï FreeBSD, åéüìà êáé òï êÝëööïò ÷ñþóôç ðiõ ÷ñçóéiiðiéýiå, åíâññôÜôáé áðü òéò ññÝ÷iõóåò ñõèìßóåéò “locale”, ãéá íá iÝñåé óå òé åëþóóá äíðeáýiõiå.

Íé ðññéáèiñéoiÝíåò ñõèìßóåéò locale õðiøôçñßæïò iüñi õçí åéóáñùñP êáé áíÜññúóç êåéíYññó óå ÁääééêÜ, iðüôå ññÝðåé íá áééÜæiõiå òéò ñõèìßóåéò áðôÝò ãéá íá iðiññß òï êÝëööïò iáò íá äiðeÝøåé óùóôÜ iå õçí ÅëëçíéêP æþóóá.

2.3.1 Ñõèìßóåéò ãéá òï êÝëööïò sh(1)

Áí òï êÝëööïò ðiõ ÷ñçóéiiðiéýiå åßíáé òï sh(1), ññÝðåé íá áÜëiõiå óóï áñ÷åßi .profile òiõ eïäáñéáóïý iáò òéò åíþò ñõèìßóåéò:

```
export LANG="el_GR.ISO8859-7"
export LC_CTYPE="el_GR.ISO8859-7"
export LC_COLLATE="el_GR.ISO8859-7"
unset LC_ALL LC_MESSAGES LC_MONETARY LC_NUMERIC LC_TIME
```

2.3.2 Ñõèìßóåéò ãéá òï êÝëööïò csh(1)

Áí òï êÝëööïò ðiõ ÷ñçóéiiðiéýiå åßíáé òï csh(1), ññÝðåé íá áÜëiõiå óóï áñ÷åßi .cshrc òiõ eïäáñéáóïý iáò òéò åíþò ñõèìßóåéò:

```
setenv LANG "C"
setenv LC_CTYPE "el_GR.ISO8859-7"
setenv LC_COLLATE "el_GR.ISO8859-7"
unsetenv LC_ALL LC_MESSAGES LC_MONETARY LC_NUMERIC LC_TIME
```

2.3.3 Ñõèìßóåéò ãéá òï êÝëööïò bash

Áí òï êÝëööïò ðiõ ÷ñçóéiiðiéýiå åßíáé òï **bash**, ññÝðåé íá áÜëiõiå óóï áñ÷åßi .bashrc òiõ eïäáñéáóïý iáò òéò åíþò ñõèìßóåéò:

```
export LANG="el_GR.ISO8859-7"
export LC_CTYPE="el_GR.ISO8859-7"
export LC_COLLATE="el_GR.ISO8859-7"
unset LC_ALL LC_MESSAGES LC_MONETARY LC_NUMERIC LC_TIME
```

Åðþóçò, åéäééêÜ ãéá òï **bash**, ññÝðåé íá áÜëiõiå êáé òéò åíþò ñõèìßóåéò óóï áñ÷åßi .inputrc òiõ eïäáñéáóïý iáò:

```
set convert-meta Off
set input-meta On
set output-meta On
```

3 Ñöèìßóåéò ãéá ÅëëçíéêÜ óôï ãñáöéêü ðåñéåÜëëíí Xorg

Óá ðéí óóíçééóí Yíá ãñáðééü ðåñéâ Üëëíí áññáóßáò óå FreeBSD áâóßæííôáé óóçí ðéäðöüñíà Xorg. Íé ñõèíßóåéò áéá õðïøôÞñéíç Áëëçíéêþí óå Xorg áßíáé áíóåëþò ßäéåò íå áôð Yò ðïð ÷ñçóëíïéåß öi ðåñéâ Üëëíí Xorg êáé óå Üëëá UNIX óóôÞíáôá (ð.÷. óå GNU/Linux).

Áñ ÷ êéÜ, ðñ Ýðåé íá ñõèìßóåôå òí ðåñéáÜëéíí Xorg Ýðóé þóôå íá íâééíÜ òúòôÜ—áéüìç éáé ÷ üñßò ÅéëçíééÜ. Áéá ðëçñïöiñßåò ó÷åôééÜ íå ôéó ðñþôåô áôôÝó ñõèìßóåéó, äåßôå òí áíôßóöé÷í èåöÜéáéí óóí Åã÷åéñßäéí ôíô FreeBSD (http://www.FreeBSD.org/doc/el_GR.ISO8859-7/books/handbook/x11.html).

Áöiý êáâáö Ýñâöå íá ñöèìßöåöå ôá ðÜíöá æá íá îåééíÜ ôi ãñäöéëü ðåñéâÜëëíí Xorg, ðñÝðåé íá ôiðìèåöÞóåöå ôéò ðåñéêÜòù ãñâïíÝö óöi áñ÷åßí /etc/X11/xorg.conf:

```
Section "InputDevice"
    Identifier "Keyboard1"
    Driver "kbd"
    Option "XkbRules" "xorg"
    Option "XkbModel" "pc105"
    Option "XkbLayout" "us,el"
    Option "XkbOptions" "grp:alt_shift_toggle"
EndSection
```

Áí óöî áñ÷åßí /etc/X11/xorg.conf ðöÜñ÷åé þäç Ýía ôÝöïéí òìþia, ìöññåßöð íá ôñïðïéíþöåðå óí ðöÜñ÷íí òìþia.
xñçóéíïðïéíþöåð óíí ÷áñáêòþñá “#” áéá íá ó÷íéÜöåðå üðïéåð áññaiÝò áå èÝëåðå íá êñáðòþöåðå áðü óí áñ÷éüü
“InputDevice”.

Óciáßúócs: ÁáíééÜ, ððÜñ÷ïõí ðïõéÜ÷éóðíí áyí áéáöññåðééÜ “InputDevice” ðíÞìáðá óå Ýíá óðíçééóíÝíí áñ÷åßí /etc/X11/xorg.conf: Ýíá áéá óî ðñïéáèëñéóíÝíí ðëçéðñïëüäéí êé Ýíá áéá óî ðñïéáèëñéóíÝíí ðíðóßéé. Ðñïóí÷Þ íá ñÜíéåðá ùðíéåð ðñïðñïéþóáéó Ý÷åðå áéåðÜ ðí ðôó îí ðíÞìá óî ïðíßí áíáöÝññáé óî ðëçéðñïëüäéí (áðóðü óciáßíáé óî “Identifier “Keyboard1” ðáññðÜú).

lå ôéò ñõèìßóåéò ðïò Ý÷iòìå êÜíåé ùò ôþñá äåí Ý÷åé åíåññïðíéçéåß ðëÞñùò ç Åëëçíéêþ ðõðioôþñéïç. Ôóï FreeBSD êÜèå ðñüäññïìå, åéüìå êåé ôï ðåñéåÜëéï Xorg ðïò ÷ñçóéïiðíéïýå, åíåññöÜôåé åðü ôéò ôñÝ÷iðoåð ñõèìßóåéò “locale”, åéá íá Ýñåé óå ôé äëþóå áïðéåýïòå.

Íé Óñiêáeïñéóí Ýíåò ñõèìßóåéò locale õðiööçñßæïòí iùñí òçí áéóáauñP êáé áí Üäiñúç êåéï Ýíïò óå ÁääëéêÜ, iðüôå ðñ Ýðåé íá áéëÜæïòíå ôéò ñõèìßóåéò áðóÝò áéá íá iðiñåß ôï ðåñéáÜëëíí Xorg íá äïöëÝøåé òùôóÜ ià ôçí ÁëëçíéêP æþóá.

Ãéá áðóðü í ðír éúäí ðáññáâðóñíðéíýíå óí áñ :âðßí .xinitrc óðí éíðáñéáðíü íáð. Ðéí óððæâéñéíÝíá éá ðñÝðáé íá ðññíðéÝðíðá ðéð ðáññéâðó ññðáìÝð óð áðóðü:

```
export LANG="el_GR.ISO8859-7"  
export LC_CTYPE="el_GR.ISO8859-7"  
export LC_COLLATE="el_GR.ISO8859-7"
```

Đñéí lâééíPóâôå íá ÷ñçóéïöiéåbôå óå ×, âåâåéùèåbôå åðßúçò üôé Ý÷åôå óéô óùôå Ýò ñòèìbóåéò locale óöï êÝéööïò óåò. ôóé éå áðïöýååôå ðééáíÜ ðñíäéPáôå áðåéêüéöçò Åëëçíéêpí óå êÜðïéåò åöáññäÝò. Äåbôå ôçí áíüôçôå Ñòèìbóåéò æá ôï êÝéööï ÷ñPóôc.

Iå åôôÝò ôéo ñõèìßóåéò, ôi ðåñéâÜëëí Xorg èá iâééíÜ iå ôi óùóôü “process environment” æá íá õðiöôçñßæåé ôçí ÅëëcíéêP æþþóá.

ÐüëëÝò åöáññäÝò ðið ôñÝ ÷ iði óå ðåñéâÜëëi Xorg iðiñjý íá ñõðèlëóðöýí iñßæïðåò iéá óåéñÜ áðü “X11 resources”. Áðü Ü ôá “resources” åßíáé, åáiééÜ, æåðaÜñéá áðü ôéiÝò ôçò iññöPò:

% iðiñáResource: ÔéiP ôið resource

Íé ôéiÝò áððÝò iñßæïðåé óôi áñ ÷ åßí .Xresources ôið eññáñéåðiý iáð.

Áéá ôi **XTerm** éáé áíðóðöé ÷ åò åöáññäÝò ôáññåôééiy, iðiñåß íá ñõðèlëóðöåß ç åñáñáôóðéñÜ Ýóóé þóðå íá ÷ ñçóéiðiéåßöåé iéá íå ÅëëçíéêP ððiðóðPñéïç, iñßæïðåò ôéð ðáñáéÜðù ôéiÝò óôi áñ ÷ åßí .Xresources:

XTerm*font: -misc-fixed-medium-r-normal--14-130-75-75-c-70-iso8859-7

Óçíåßùóç: lâðÜ áðü áééåáÝò óði áñ ÷ åßí .Xresources, åå ÷ ñåéÜæåðåé åðáñåééBíçóç ôið ðåñéâÜëëiðiò Xorg. Áñéåß áðëÜ íá ôñÝñòiå ôçí åíðiðP:

% xrdp -merge ~/ .Xresources

4 ÅëëçíéêÝò åñáñáôóðéñÝò åéá ôi ðåñéâÜëëi Xorg

Ôi ðåñéâÜëëi Xorg Ýñ ÷ åðåé íå Ýíá ááóéêü óýñiði ãñáñáôóðéñþí óå iññöP “bitmap”. lâñééÝò áðü áððÝò Ý ÷ iði õðiðóðPñéïç åëëçíéêþí, åßðå åéá ôçí êùäééiðiþçóç ISO/IEC 8859-7, åßðå åéá ôçí êùäééiðiþçóç ISO/IEC 10646 (Universal Character Set). Íé ááóéêÝò bitmap ãñáñáôóðéñÝò ðið äéáÝíñðåé íå ôi Xorg Ý ÷ iði óði ôÝëiò áðü ôi üññÜ ðiðð ðíçí êùäééiðiþçóç, iðüðå ïðiñåßöå íá ôéð åñåßöå åýñiði åññåéåßí xlsfonts(1). Áéá íá ååßðå, åéá ðáñÜäåéåíá, ðiðÝò ááóéêÝò åñáñáôóðéñÝò õðiðóðçñßæiði ôçí êùäééiðiþçóç ISO/IEC 8859-7 ïðiñåßöå íá ÷ ñçóéiðiéPóðåðå ôçí åíðiðP:

% xlsfonts | fgrep -i iso8859-7

Áíðóðöé ÷ á, åéá íá åñåßðå ðiðÝò åñáñáôóðéñÝò õðiðóðçñßæiði ôçí êùäééiðiþçóç ISO/IEC 10646, iðüðå ïðiñjý íá ÷ ñçóéiðiéçèiýí åéá ôçí åðåééüíéði êåéiÝíñí íå êùäééiðiþçóç UTF-8, ïðiñåßöå íá ÷ ñçóéiðiéPóðåðå ôçí åíðiðP:

% xlsfonts | fgrep -i iso10646

Åéüìç ðåñéóóüôðñåð åñáñáôóðéñÝò íå õðiðóðPñéïç åéá áðåééüíéði Åëëçíéêþí ÷ áñáñåéðiñùí ïðiñåßöå íá åñåßðå óðç óðéëiðiP ôùí Ports. Ç êåðçäiñßá x11-fonts ðåñéÝ ÷ áé óðéëiðiÝò åñáñáôóðéñþí üðùð ié ðáñáéÜðù:

- x11-fonts/bitstream-vera
- x11-fonts/dejavu
- x11-fonts/liberation-fonts-ttf
- x11-fonts/urwfonts-ttf
- x11-fonts/webfonts

¼ëåð áððÝò ié åñáñáôóðéñÝò åßíáé óå iññöP TrueType®, þóé åái Ý ÷ iði ôiðo ðåñéiñéóðiÝò iååÝëiðo ðið Ý ÷ iði ié åáóéêÝò, bitmap åñáñáôóðéñÝò, êåé iðiñjý íá áðåééüíþöiði Åëëçíéêiý ÷ áñáñåéðiñùí ó ÷ åäüí óå iðiéiðPðiðå ïÝååéiðo, íå åñéåðÜ ééåñiðiéçðééÜ áðiðåæÝóìáðå.

Áí ðíñçóéïðíéâðþôå êÜðiði áðü óá åçìðöéëþ ðâñéâÜëëiíðá åñãáðþáð áéá Xorg, üðùò ôi GNOME þ ói KDE, íé TrueType áñáiiáðiðáéñ Ýð áðü áððÝð ôéð ðíðëëiäÝð ååëðéþñðí ðÜñá ðiðý ôçí ðiðëüðçôá áðåéêüíéóçò óá üéåð ôéð áððáññðäÝð ôið ðâñéâÜëëiðið åñãáðþáð. Íðüðå óþaðñá áíðæåé ôið êuði íá ôéð åiðéiÜðåðå.

5 Ñððéiðóåéò áéá ÅëëçíéêÜ óá äéÜöiñåò åöáññäÝð.

Áéá íá áéáâÜæiðiå áéé íá ãñÜðiðiå ISO/IEC 8859-7 ÅëëçíéêÜ iå ôið åððâññðåðþ êåéiÝñð editors/emacs èá ðñÝðåé íá ðññðéÝðiðiå óði .emacs ôið ëiðáñéáóíý iáð ôéð åiðþò ñððéiðóåéò:

```
(setq unibyte-display-via-language-environment t)
(if (< emacs-major-version 22)
    (set-language-environment "Greek"))
(set-terminal-coding-system 'greek-iso-8bit)
(set-input-mode (car (current-input-mode))
                (nth 1 (current-input-mode)))
               0)
```

Áéá íá áéáâÜæiðiå áéé íá ãñÜðiðiå åëëçíéêÜ iå ôið åððâññðåðþ êåéiÝñð editors/vim óá ãñáöéëü ðâñéâÜëëií, èá ðñÝðåé íá ðññðéÝðiðiå óði áñ÷åði .vimrc ôið ëiðáñéáóíý iáð ôéð åiðþò ñððéiðóåéò:

```
set gfs=fixedgr
```

Áéá íá áéáâÜæiðiå áéé íá ãñÜðiðiå åëëçíéêÜ iå ôið ðñüðñáðiä çëåéðññíéêþò áëëçëiðáöþáð mutt èá ðñÝðåé íá ðññðéÝðiðiå óði .muttrc ôið ðáñáéÜðù êñññÜðé:

```
set charset="greek"
set send_charset="US-ASCII:ISO-8859-1:ISO-8859-7:UTF-8"
```